

## Mishpatim משפטים Wetten.

Shemot (Exodus) 21:1-24:18; Bemidbar (Numeri) 28:9-15

### Metatron

In de parasha van deze week, Mishpatim, lezen we over een groot aantal wetten die Mozes op de berg Sinaï ontving ontvangt. Terwijl hij daar is, zegt HaShem tegen Mozes in Shemot (Exodus 23:20-21): Ziet, Ik zende een Engel voor uw aangezicht, om u te behoeden (bewaken) op dezen weg, en om u te brengen tot de plaats, die Ik bereid heb. Hoedt u voor Zijn aangezicht, en weest Zijner stem gehoorzaam, en verbittert Hem niet; want Hij zal ulieder overtredingen niet vergeven; want Mijn Naam is in het binnenste van Hem.

HaShem stuurt dus een engel om de Israëlieten door de wildernis naar het Beloofde Land te leiden. Dit is echter wel een heel bijzondere engel, want HaShem zelf zegt dat Hij Zijn Naam in de engel heeft geplaatst. De Torah identificeert de naam van deze engel niet, maar de Talmud wel ( Sanhedrin 38b): Er was eens een zekere ketter die zei tegen Rav Idiet: “Er staat geschreven stijg op naar de Eeuwige,jij... De ketter stelde een vraag: Er had toch moeten staan: Stijg op naar mij. Rav Idiet zei tegen hem: “Dat is Metatron, die dit zei tegen Mozes want zijn naam is gelijk aan die van zijn meester (HaShem), omdat er geschreven is: ...want Mijn Naam is in hem.

Een ketter daagt hier dus eigenlijk Rav Idiet uit door te zeggen dat HaShem in de eerste persoon tot Mozes had moeten spreken, door te zeggen “kom naar mij toe ”, en niet “kom naar HaShem toe”. Rav Idiet antwoordde dat de spreker de engel Metatron was, die door HaShem gezonden was om Zijn vertegenwoordiger te zijn, en daarmee HaShems Naam in zich draagt, zoals de Torah het ook duidelijk stelt.

### Hoe vinden we HaShems Naam binnen de naam “Metatron”?

De kabbalisten wezen erop dat de gematria van Metatron 314 (מטטרון) is, gelijk aan de naam van HaShem “ Shaddai” (שדי). Dit is echter alleen maar op een oppervlakkig niveau. In werkelijkheid zoals we weten is HaShems absolute Naam het Tetragrammaton de vier letters ( Yud, Hei, Vav, Hei ) en deze vinden we dus niet in Metatron.

Natuurlijk moeten we niet vergeten dat de namen van engelen over het algemeen werden overgenomen uit niet-joodse bronnen, zoals ook de Talmud bevestigt (Jerushalmi, Rosj Hasjana 6a). De echte namen van engelen moesten juist verborgen worden gehouden. Dit alles omdat mensen vaak de neiging hebben om ze dan vervolgens op te roepen om dit te voorkomen zijn de echte namen verborgen. Metatron is daarom ook niet de echte naam van de engel. Dit is op zichzelf vrij duidelijk, omdat iedereen die de term ‘Metatron’ voor het eerst hoort, ook nooit zou vermoeden dat het een Hebreeuws woord is. Het klinkt vreemd misschien Aramees, of nog waarschijnlijker Grieks. Sommige geleerden hebben zelfs gesuggereerd dat “Metatron” afkomstig is van het Griekse meta en thronos , wat “dichtbij” of “na de troon” betekent, dwz. dat Metatron de engel is die het dichtst bij de troon van HaShem zit, of degene die autoriteit heeft direct na de troon van HaShem. Dit brengt ons op de

tweede plaats in de Talmud waar Metatron wordt genoemd, in een van de meest verbijsterende en intrigerende Talmudische passages.

De Talmud vertelt het beroemde verhaal van de vier wijzen: Vier gingen de boomgaard binnen (pardes) we vinden dit in Chagigah 14b-15a:

Vier gingen “de boomgaard” binnen (pardes), en dat zijn: Ben Azzai en Ben Zoma, Acher en Rabbi Akiva... Ben Azzai zag een glimp en stierf, en met betrekking tot hem zegt het vers: “Kostbaar in de ogen van de Heer is de dood van Zijn vromen” Tehilim (Psalmen) 116:15. Ben Zoma zag een glimp en werd gewond, en over hem zegt het vers: “Heb je honing gevonden? Eet zoveel als voldoende voor je is, zodat je er niet vol van raakt en het uitbraakt” Mishlei (Spreekwoorden) 25:16. Acher hakte de scheuten van jonge boompjes af. Rabbi Akiva kwam veilig naar buiten.

... “Acher hakte de scheuten van jonge boompjes af” wat dus betekent dat hij een ketter werd. Met betrekking tot hem zegt het vers: “Laat uw mond uw vlees niet tot schuld brengen” Kohelet (Prediker) 5:5. Wat was het dat hem tot ketterij leidde? Hij zag de engel Metatron, aan wie toestemming werd verleend om te gaan zitten en de verdiensten van Israël op te schrijven sommige versies voegen hieraan toe : gedurende één uur per dag. Hij zei: Hij zei: Er is een traditie dat er in de wereld boven geen zitten is; geen competitie; je kunt je niet van Hem afwenden, d.w.z. iedereen wordt geconfronteerd met de Goddelijke Aanwezigheid; en geen lethargie (slaapzucht). Toen hij zag dat er iemand anders dan HaShem boven zat, zei hij: Misschien komt de Gemara hier tussenbeide: de hemel verhoede het, er zijn twee autoriteiten, en er is naast God nog een andere machtsbron die de wereld controleert. Dergelijke gedachten brachten Acher tot ketterij.

Ze verwijderden Metatron van zijn plaats in de hemel en sloegen hem met zestig zweepslagen, zodat anderen niet de fout zouden maken die Acher deed...In dit esoterische (Bestemd voor ingewijden) verhaal kunnen vier grote mystici van de hoogste orde naar de hemel opstijgen. Ben Azzai stierf onmiddellijk, Ben Zoma verloor zijn verstand en Elisha ben Avuya werd een ketter, waarvoor hij Acher , “de ander”, werd genoemd . Alleen rabbijn Akiva vertrok in vrede.

De Talmud vertelt ons waarom het zo was dat Elisa ben Avuya in een ketter veranderde. Hij zag Metatron in de hemel zitten maar er werd hem toen geleerd dat niemand anders dan HaShem in de hemel zat. Hij concludeerde nu dus dat er misschien wel meer dan één god is, en dit bracht hem ertoe de Torah te verlaten. We moeten niet vergeten dat dit bijna tweeduizend jaar geleden was, in een tijd waarin het grootste deel van de wereld nog polytheïstisch was (bestaan van meerdere goden geloven). Terug in de hemel werd Metatron zwaar gestraft omdat hij niet opstond toen de wijzen binnenkwamen, wat daardoor dan ook Achers afvalligheid veroorzaakte.

Dit verhaal lijkt de Griekse oorsprong van de naam Metatron te ondersteunen. Hij was de engel die in de hemel mocht zitten als niemand anders dan HaShem Zelf. Alsof hij mocht zitten op een iets lagere troon naast HaShem metatron . Dus wat was zijn echte naam?

**Een engel worden**

De beroemde geleerde van Kabbalah, Gershom Scholem, onderzocht de oorsprong van de engel en presenteerde zijn bevindingen in een essay, "Metatron". Hij ontdekte dat hij in de oudste teksten waarin deze figuur wordt genoemd Yeho-El (יהואל) wordt genoemd. Dit is precies wat we zouden verwachten, want namen van engelen hebben doorgaans ook het achtervoegsel El en Metatron is degene die HaShems Naam draagt, het Tetragrammaton. Zijn echte naam is dus eenvoudigweg de Naam van God, met de engelachtige El eraan toegevoegd. In sommige teksten wordt hij zelfs de "Kleinere God" (יהוה קטן) genoemd. Het is dan ook niet verrassend dat deze teksten (grotendeels) het officiële corpus van de rabbijnse literatuur niet haalden. Ze vonden hun weg naar gnostische (betrekking hebbend op) en Mandese (literaire, maar historisch-geografische) teksten. (In dat opzicht moet worden vermeld dat christenen ook Metatron vereren, net als moslims, die hem Mitatrush noemen er zijn zelfs schrijvers die beweren dat Metatron Yeshua de christelijke verlosser is.)

Scholem presenteert ook alternatieve mogelijkheden voor de naam Metatron. Het kan zijn geworteld in matara, 'bewaker van de wacht', of metator, 'een gids'. We lezen in Shemot (Exodus) immers dat HaShem hem heeft aangewezen om de Israëlieten in de wildernis te leiden. In sommige oude teksten is Metatron een engel die aan de schepping voorafging en HaShem hielp bij het tot stand brengen van het fysieke universum. **Hierbij wil ik echter nogmaals benadrukken dat dit een gevaarlijk idee is dat kan leiden tot een geloof in dualisme of ketterij.** Bovendien is het ook nog eens een probleem voor het monotheïstisch (geloof in ÉÉN God) jodendom. In plaats daarvan presenteren Joodse teksten de oorsprong van Metatron over het algemeen op een geheel andere manier.

De Zohar put uit het apocriefe Boek van Henoch en leert dat "Henoch Metatron is" (zie bijvoorbeeld Zohar III, 189a). Bedenk dat Henoch een afstammeling was van Adam (zeven generaties verderop) van wie de Torah zegt: "En al de dagen van Henoch waren driehonderdvijfenzestig jaar. En Henoch wandelde met HaShem, en hij was niet meer; want HaShem nam hem weg." Bereshiet (Genesis) 5:23-24. Henoch stierf dus nooit, maar werd door HaShem in de hemel opgenomen, waar hij werd getransformeerd in de engel Metatron. Hij is de engel die "met HaShem wandelt". Degene die HaShem naar de aarde stuurde om de Israëlieten te leiden. Dit is dan hier ook een zeer passende rol voor Metatron, want hij was ooit ook een man van de aarde.

In de Joodse traditie zijn er twee mannen die engelen werden, en twee engelen die naar deze wereld afdaalden en als mensen werden. Deze zijn Shemhazai en Azazel, terwijl de eerstgenoemden Henoch en Elia zijn. Misschien kunnen we zeggen dat Henoch en Elia de ontbrekende ruimtes van Shemhazai en Azazel hierdoor opvulden. Henoch werd de engel die Metatron werd genoemd, terwijl Elia de engel werd die Sandalfon werd genoemd. Interessant is dat als Metatrons echte naam Yeho-El is, we hierdoor ontdekken dat er namen zijn die ook twee dezelfde letters delen: יהואל en אליהו. In feite zijn de namen gewoon omgekeerd en betekenen ze hetzelfde!

Er moet echter ook worden vermeld dat er in het verleden mensen waren die het idee verwierpen dat Henoch een engel werd. Onkelos vertaalt bijvoorbeeld Bereshiet (Genesis) 5:24 om te zeggen dat Henoch "niet meer" was omdat HaShem Henoch doodde! Dit zou dan weer passen bij de alternatieve opvatting dat Metatron niets met Henoch te maken heeft en al vóór de schepping een engel was. In recentere eeuwen echter geloofden sommige kabbalisten zelfs dat er twee Metatrons

moesten zijn, elk met een kleine variatie op de naam (מיטטרון en מטטרון). Het is ook mogelijk dat deze twee één werden: er bestond al vóór de schepping een engel genaamd Metatron, en toen Henoch naar HaShem ging, werd zijn ziel met die engel versmolten als één.

Het idee van een versmelting van verschillende zielen wordt daarbij ook nog ondersteund door de leringen van de Arizal. Op één plaats beschrijft hij hoe Henoch de hoogste en zuiverste ziel van Adam nam, genaamd zihara ila'ah, en ermee samensmolt tot Metatron (Sha'ar HaPesukim op Bereshiet). Elders schrijft de Arizal dat ieder persoon die zichzelf tot het hoogste niveau verfijnt en al zijn rectificaties vervult, een malakh, "engel" wordt genoemd (Sha'ar HaGilgulim, hoofdstuk 39). De Arizal zegt dat dit onder meer bij Elia het geval was.

## Wat is de rol van Metatron?

We zagen hierboven al staan dat in de Talmud Metatron de hemelse schrijver is, die de verdiensten van Israël opschrijft. Gershom Scholem stelt dat hij één en dezelfde is als de Sar HaOlam, die de 'vorst van de wereld' wordt genoemd in de rabbijnse literatuur. Hij is aangesteld om over onze aarde te waken.

De Talmud (Jevamot 16b:6) zegt dat hij het onderwerp is van het vers: "Ik ben jong geweest en nu ben ik oud geworden maar heb niet gezien den rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood.." (Psalm) 37:25 Dit is logisch, want Metatron begon zijn leven als de aardse Henoch; werd als baby geboren, groeide op tot volwassenheid en werd vervolgens getransformeerd in een engel met eeuwig leven.

De Arizal is het daarmee eens en leert dat Metatron de "vorst van de zeventig naties" is, de engel boven alle kleinere engelen die is aangesteld om te waken over elk van de zeventig wortelnaties op aarde (Sha'ar HaGilgulim, hoofdstuk 31). Op dezelfde plaats bevestigt de Arizal dat Metatron Henoch is die nooit stierf. Hij onthult ook dat hij de engel was die naar Jozef kwam en hem alle zeventig talen in één nacht leerde, zodat Jozef zichzelf voor Farao kon presenteren.

In zijn commentaar op Sefer Yetzirah zegt de Ravad (Rabbi Avraham ben David) dat Metatron ook de engel was die Mozes onderwees. De Talmud ( Avodah Zarah 3b) stelt dat Metatron Torah aan kleine schoolkinderen leert. Verder is er niet veel van hem bekend.

In het verleden hebben verschillende critici van het jodendom het begrip Metatron gebruikt om te suggereren dat joden zijn afgedwaald van het monotheïsme. Dit is echter een volledig valse bewering. Vanaf de eerste bladzijden spreekt de Torah over engelen die dienen als HaShems afgezanten en assistenten. Metatron is gewoon een andere engel, zij het doordrenkt met veel meer krachten dan anderen.

Dit brengt ons terug naar de eerste Talmudische passage die hierboven is aangehaald ( Sanhedrin 38b), die verder gaat met de ketter die Rav Idiet ondervraagt: "Als dat zo is, moeten we (Metatron) aanbidden zoals we HaShem aanbidden!" Rav Idiet antwoordde: "Er staat in datzelfde vers geschreven: "trotseer/ kom niet in opstand tegen hem ', en dat wil zeggen zo zei Rav Idiet; verwar mij

niet voor Hem.” In dit klassieke woordspel legt Rav Idiet uit dat toen HaShem zei niet in opstand te komen Tegen Zijn aangestelde engel, Hij deze ook niet gezonden had om hem (deze engel) te gaan aanbidden.

We moeten niet vergeten dat er maar één God is tot wie we bidden en ons wenden. Het Joodse volk heeft geen voorbidders of tussenpersonen. Dit in tegenstelling tot anderen die beweren dat er een soort van middelaar moet zijn. Wij zijn Israël (ישראל), of yashar-El (ישר-אל), “direct tot God”. En Rav Idiet concludeert in de Talmudische passage dat de oude Israëlieten uiteindelijk Metatron als hun gids verwierpen en vroegen dat HaShem Zelf hen zou leiden, zoals geschreven staat Shemot (Exodus) 33:15: Toen zeide hij tot Hem: Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken !

Jaacov

ha-makom.eu